

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Прогресивний розвиток будь-якої сфери діяльності людини неможливий без належного науково-технічного, правового забезпечення і духовного розвитку суспільства. Це тісно пов'язані між собою процеси, які, в свою чергу, взаємозалежні та обумовлюють появу на ринку нового виду товару – об'єктів права інтелектуальної власності, при цьому темпи зростання обсягів торгівлі цим товаром збільшуються значно швидше, ніж для звичайних товарів. Інтелектуальна власність – це формалізований результат творчої інтелектуальної діяльності, що надає його автору або особі, яка визначена чинним законодавством, право власності на цей результат, яке набувається, здійснюється і захищається відповідно до законодавчо встановлених норм і правил. Врегульовані законом суспільні відносини стосовно володіння, користування і розпорядження результатами інтелектуальної творчої діяльності й складають інститут права інтелектуальної власності [3, С. 8-16].

Варто зазначити, що авторське право в системі об'єктів інтелектуальної власності займає домінуюче значення, тому в сучасному інформаційному суспільстві вагомою і нерегульованою є проблема захисту авторського права в мережі Інтернет. Виникнення і розвиток мережі Інтернет сприяв різкому розширенню інформаційних можливостей як суспільства в цілому, так і кожної особистості зокрема. Сьогодні Інтернет являє собою системно впорядковане нагромадження різноманітної інформації, яке за обсягами і технічними можливостями подальшого розвитку не має аналогів. Кількість користувачів Інтернету сягнула понад 2 мільярдів і невпинно зростає, разом з нею зростає кількість контенту, яким наповнюється всесвітня мережа.

Очевидно, з точки зору суспільної користі, чим більше в мережі Інтернет публікується літературних і музичних творів, фільмів, програмного забезпечення та баз даних, тим краще, оскільки технології і сервіси мережі Інтернет дають можливість оперативної з мінімальними економічними витратами надати певний об'єкт для ознайомлення якомога більшої кількості користувачів, що без сумніву сприяє культурному, науковому та іншим видам особистісного розвитку особи. Можна скільки завгодно довго вести мову про суспільну користь від вільного

розповсюдження вищезазначених об'єктів в мережі Інтернет, однак, за відомою формулою "наша свобода закінчується там, де починається свобода іншого".

В умовах функціонування інформаційного суспільства традиційний захист цивільних прав не завжди є ефективним. Особливо гостро проблема ефективності стоїть при захисті об'єктів інтелектуальної власності, зокрема авторського права, певною мірою пов'язаних з цифровими технологіями. Літературні, аудіовізуальні, музичні, фотографічні твори, комп'ютерні програми та інші об'єкти авторського права, відтворені у цифровій формі, все частіше стають об'єктами правопорушень. Україна щороку займає лідируючі місця серед усіх країн світу за обсягами комп'ютерного піратства, обходу технічних засобів захисту.

У зв'язку з глобальним поширенням комп'ютерних технологій та розвитком мережі Інтернет застосування потерпілою стороною судових, адміністративних чи нотаріальних засобів цивільно-правового захисту сьогодні не завжди дозволяє досягти бажаного результату та припинити правопорушення чи відшкодувати збитки внаслідок порушення відповідних прав.

Відповідно, захистом авторських прав в мережі Інтернет визнаватимуться дії, спрямовані на захист авторських прав під час розміщення, зберігання, транспортування об'єктів авторського права за допомогою ресурсів мережі Інтернет. Таким чином, автор наголошує на необхідності дослідження захисту авторським правом не самої мережі Інтернет, як матеріального об'єкту, а її вмісту (контенту).

Сучасне інформаційне суспільство викликає гострі проблеми при моделюванні спроб стикувати інформаційні технології з правом. Проблематикою при захисті авторських прав в мережі Інтернет є той факт, що об'єкт авторського права, що у вільному доступі з'явився в мережі Інтернет, вилучити з ресурсів мережі остаточно і повністю практично неможливо через технічно просту можливість копіювання, тиражування і розповсюдження об'єктів авторського права в цифрових мережах у вигляді комп'ютерних файлів. Дії з копіювання і подальшого розповсюдження об'єктів авторського права завдають авторові або іншому власнику майнових прав на твір значних матеріальних втрат, відшкодувати які не завжди видається можливим з огляду на екстериторіальність глобальної мережі Інтернет.

Такий стан справ ставить нові виклики перед юридичною наукою і практикою, тому основним завданням у сфері захисту авторських прав сьогодні стає потреба не лише відновити порушене право або відшкодувати збитки, а і запобігти потенційному порушенню.

Категорія захисту прав завжди викликала гострий інтерес у правовій науці, навколо неї і сьогодні ведуться численні дискусії. Одним із невирішених питань залишається розмежування захисту прав з їх охороною. На думку Р.Б. Шишки, охорона суб'єктивних прав відображає статистику відносин і є загальною гарантією їх стабільності, натомість захист суб'єктивних прав уособлює в собі динаміку тих способів та форм, що передбачені цивільним законодавством для відновлення правового становища потерпілої від порушення особи [4, с. 277].

Загалом, варто зазначити, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій майже не змінив загальних засад захисту авторських прав. Разом з тим, їхній вплив на поняття і зміст авторських прав, а також на механізм їх реалізації опосередковано відобразився на охороні авторських прав: збільшився строк охорони авторських прав, обсяг суб'єктивних авторських прав збільшився за рахунок нового (інформаційного) середовища їх реалізації, удосконалено систему особистих немайнових та майнових прав автора, з'явилися нові об'єкти авторських прав, вдосконалена система нормативно-правового регулювання.

Отже, сучасна система захисту авторських прав, визначена чинним законодавством України, характеризується поєднанням виключно юридичних цивільно-правових способів захисту авторських прав, позбавлених технологічної складової, з цілком новими, нехарактерними для авторського права технічними засобами захисту, які є відповіддю на виклики інформаційного середовища та відповідають його розвитку.

Література

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України.– 2012.– № 42.– Ст. 522.
2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України.– 2011.– № 32.– Ст. 314.
3. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності: Навч. посібник / А. І. Кубах. Харків: ХНАМГ, 2008.– 418 с.
4. Шишка Р. Б. Охорона права інтелектуальної власності / Р. Б. Шишка.– Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002.– 368 с.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА СВОБОДУ СОВІСТІ ТА ВІРОСПОВІДАННЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Релігія упродовж багатьох тисячоліть істотно впливає на розвиток прав і свобод людини, держави і правових систем, на формування політичної, правової та релігійної культури населення. Процес формування релігійних вірувань відбувався як за національною ознакою, так і під впливом світових релігій, таких як буддизм, християнство, іслам та ряд інших, які набули поширення в багатьох країнах, у тому числі на території України. Усе це викликало необхідність створення відповідного правового регулювання та забезпечення прав і свобод людини у сфері релігійних відносин як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Після розвалу Радянського Союзу в Україні, як і в світі загалом, відбулося переосмислення базових людських цінностей включно з переглядом відносин церкви (релігійних організацій) і держави, як складової права людини на свободу світогляду та віровизнання, одного з фундаментальних природних прав людини. Подібне переосмислення знайшло своє закріплення в окремих нормативно-правових актах.

Правові основи діяльності релігійних організацій як громадських об'єднань, їх взаємодії з державними та іншими соціальними інститутами закріплено в Конституції України, Законі України "Про свободу совісті та релігійні організації", та в ряді інших документах. Так, ст. 35 Основного Закону України відокремлює діяльність церкви як релігійної структури від держави, але надає кожній людині право на свободу віросповідання, світогляду та релігійну діяльність [1]. Подібне відокремлення має позитивну характеристику, так як релігійні організації мають можливість бути незалежними від державної політики.

Базовим нормативно-правовим актом, що регулює відносини в зазначеній сфері є Закон України "Про свободу совісті та релігійні організації", який був прийнятий у квітні 1991 року. Останні суттєві зміни було внесено у цей Закон у грудні 1993 року (деякі зміни вносилися в Закон і в подальшому, але ці зміни носили не суттєвий характер). Після вступу України до Ради Європи (1995) та прийняття Конституції Ук-